

Hva skjer i økonomien?

arne jon isachsen
19 oktober 2018

1. Innledende observasjoner
2. Hva skjer i verden?
3. Hva skjer i Norge?
4. Nærmere om boligmarkedet

1. Innledende observasjoner

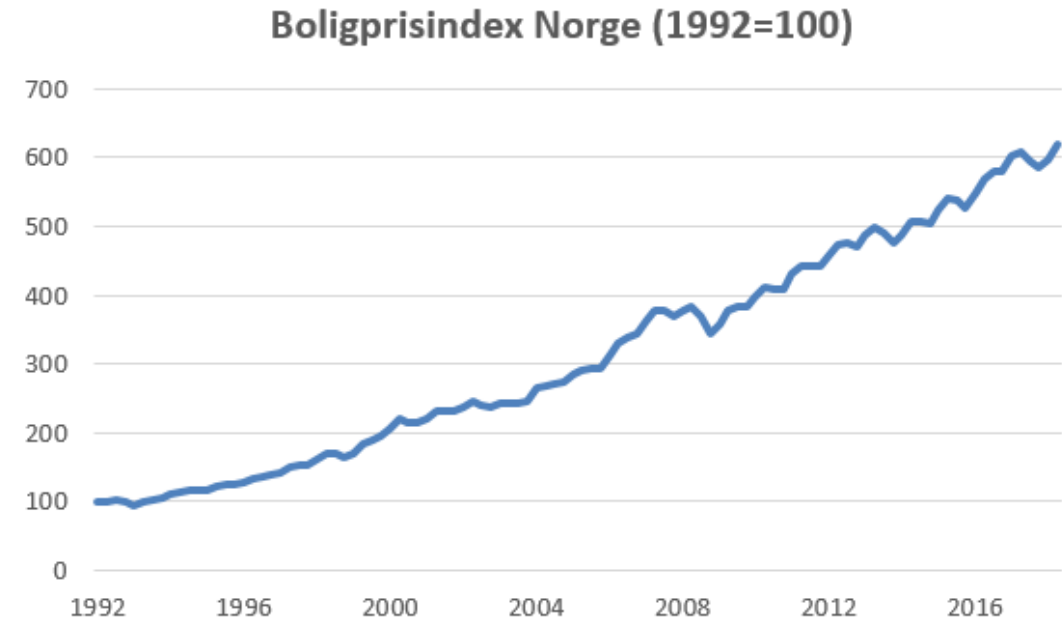
William White, tidligere visesentralbanksjef i Canada.

“Man skal ikke overvurdere økonomers evne til å forstå tingene ...
Økonomiske prognoser sjelden noe annet enn ‘håpefulle forlengelser av vekstrater den senere tid.’”

White mener at:

- Ekspansiv pengepolitikk har gitt stor risikotaking, som nye reguleringer var ment å forhindre
- Nye finansinstrumenter / typer foretak som omgår reglene. Noen eksempler fra dere?
- Nasjonalbudsjettet side 27: “Fare for korreksjon i verdens finansmarkeder”. Hva vi har sett den siste tiden.

- Vanskelig å spå kriser eller dramatiske endringer.
- Årstalen 2007: “Boligmarkedet kan nå være preget av eurfori.”

2. Hva skjer i verden?

Figure 1. Real GDP Growth, by Country Group
(Year over year)

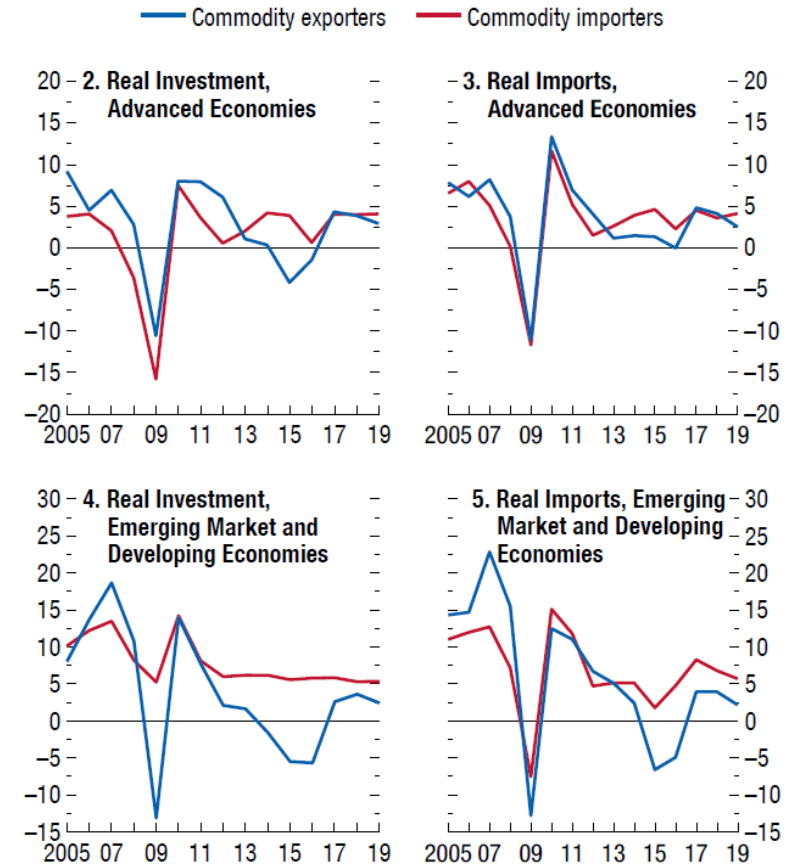
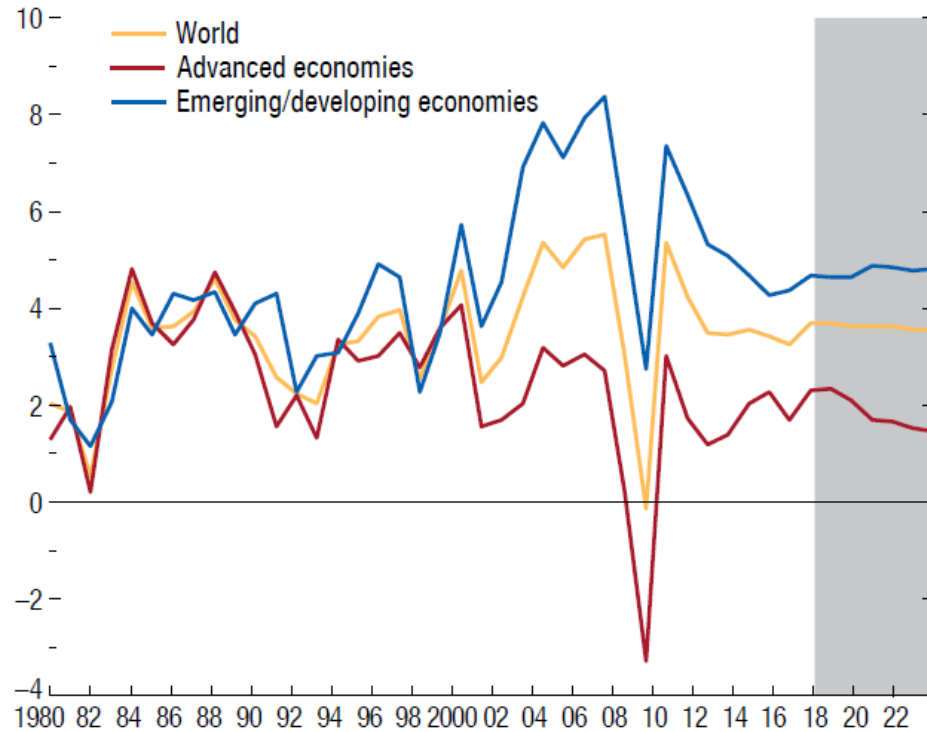
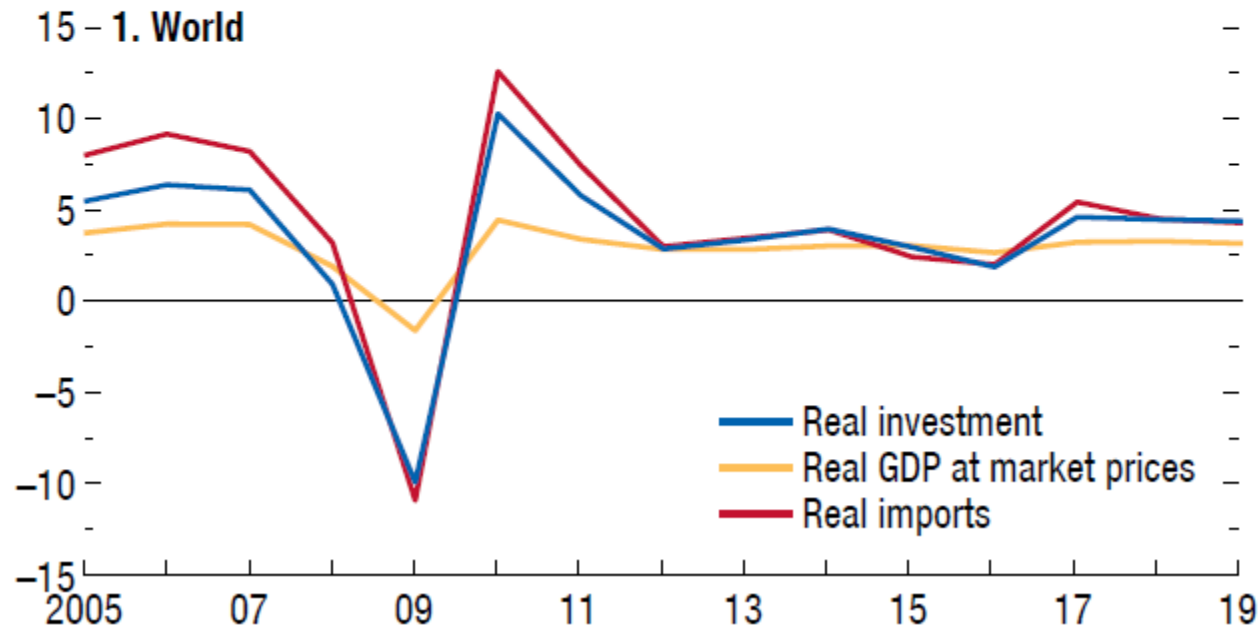
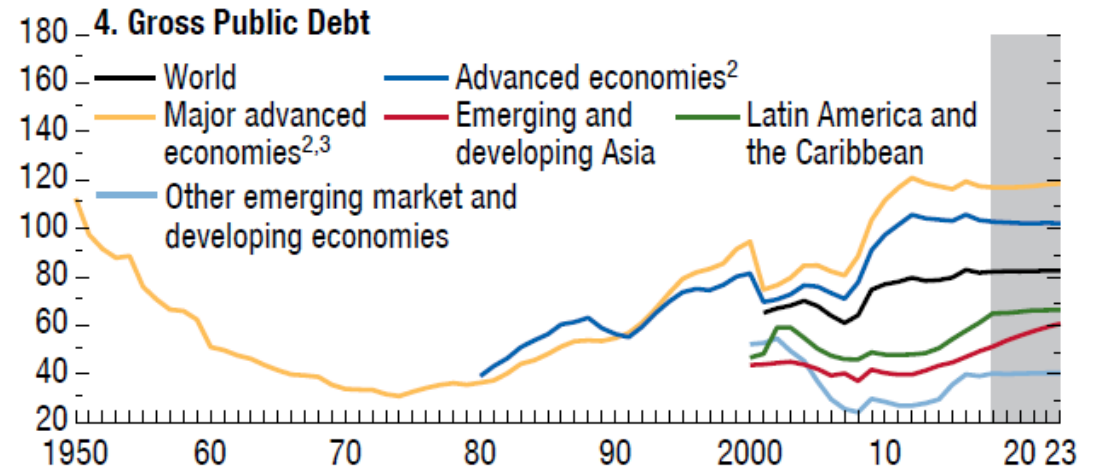
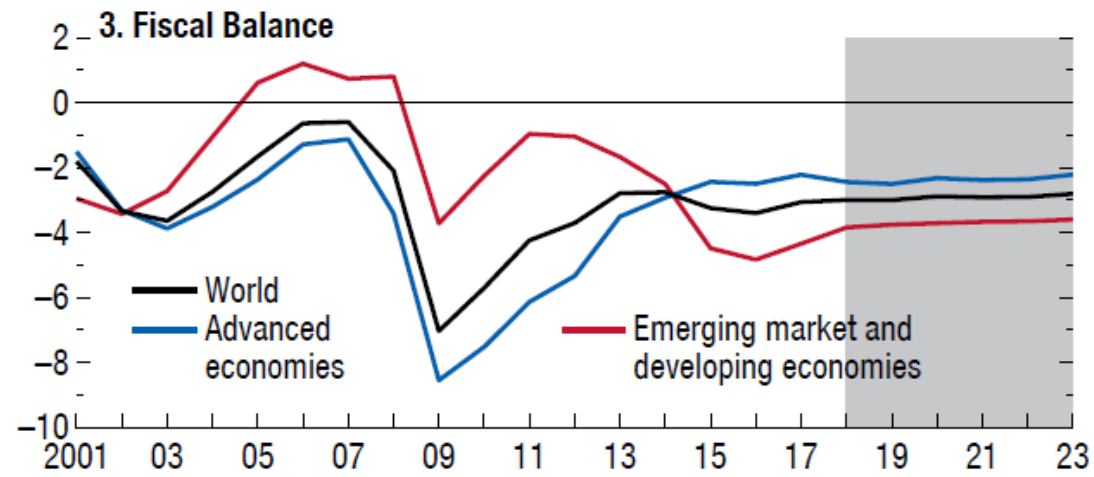

Figure 1.10. Global Investment and Trade
(Percent change)

The pace of expansion of global investment is projected to ease in 2018 and 2019 compared with 2017, with a more notable decline in trade growth.

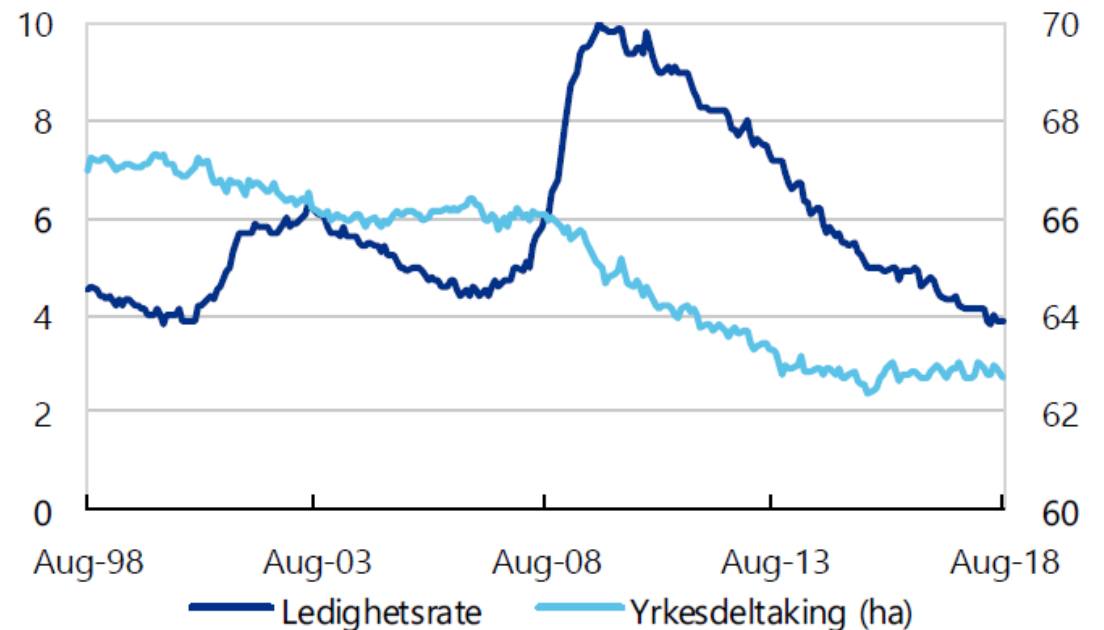

USA

- Lav arbeidsløshet (3,8 %)
- Synkende deltakelse i arbeidslivet.
- Skattereform som fungerer bra for næringslivet
- Langvarig oppgangskonjunktur
- Ekspansiv finanspolitikk må bremses

USA: Ledighetsrate* og yrkesdeltaking**

Prosent av arbeidsstyrken* og av befolkning 15-64 år**

USA under Donald Trump:

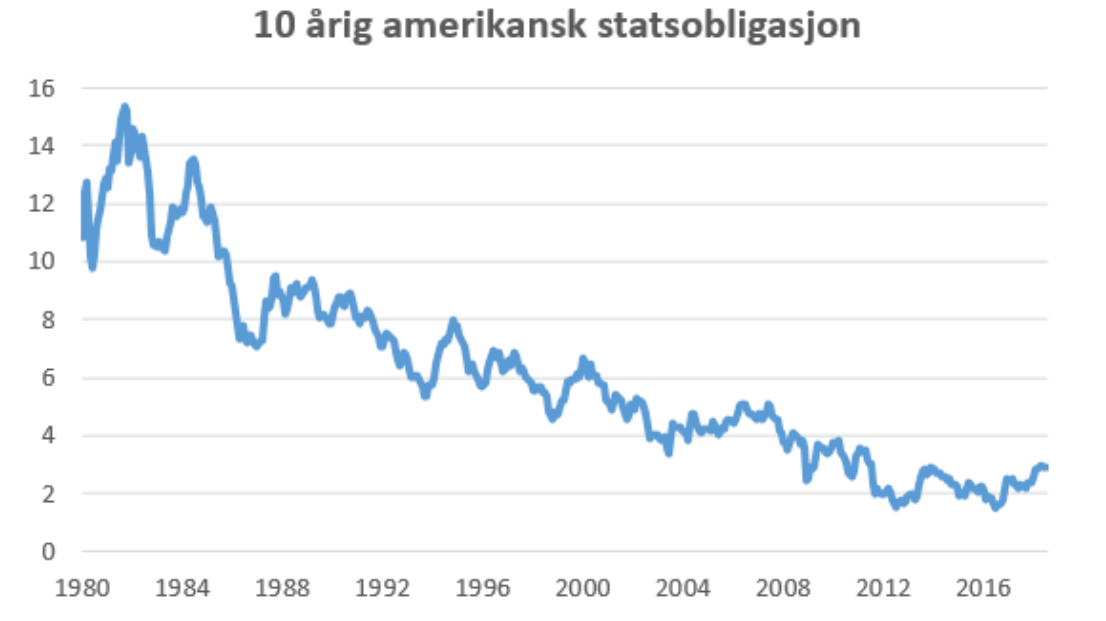
- Melder seg ut av TTP – samarbeid mellom 11 land i Stillehavet
- Trekker seg fra klima-avtalen i Paris
- Trekker seg fra atomvåpenavtale med Iran
- River opp internasjonale handelsavtaler
- Kjefter på Fed som nylig satte opp styringsrenten

Handelskrig med Kina – kan hemme veksten over tid

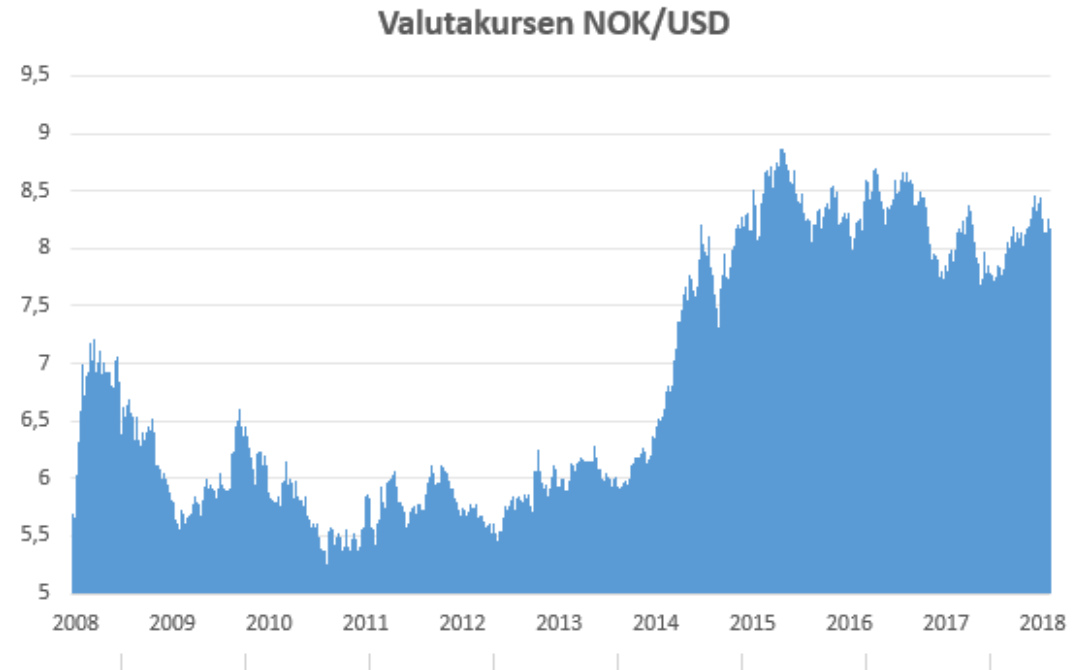
Med EU – unngikk handelskrig

Bedret handelsavtale (for USA) med Canada og Mexico

- Lange renter på vei opp

- Gir sterkere dollar
- Problem for fremvoksende økonomier med gjeld i dollar.
- Kan minne om situasjonen i 1997 – før Asiakrisen?

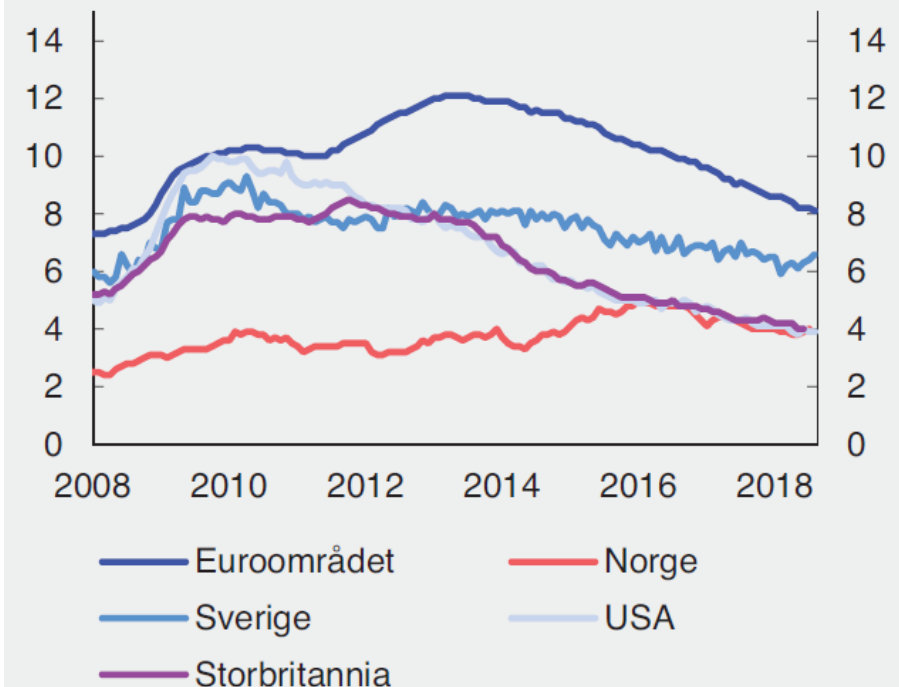

Eurolandene

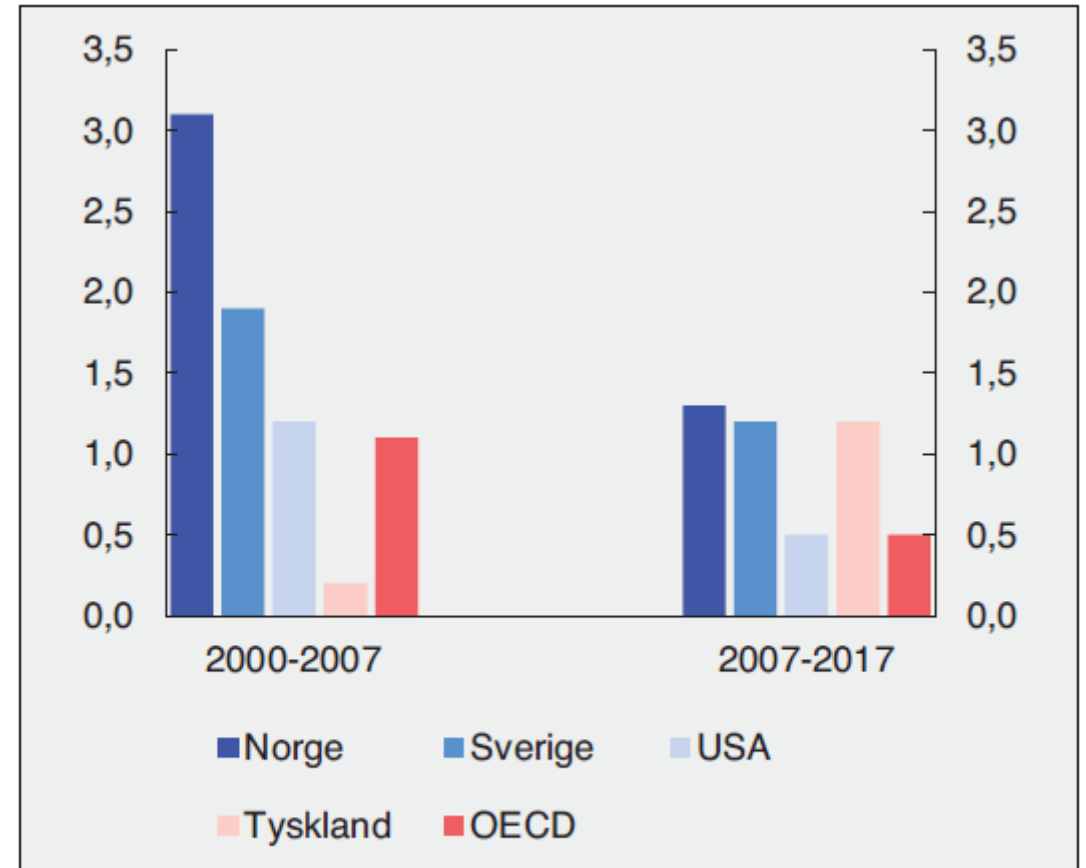
Sliter med å få arbeidsløsheten ned:

- 3,4 % arbeidsløshet i Tyskland
- 19 % i Hellas
- 15 % i Spania

B. Arbeidsløshet som andel av arbeidsstyrken. Prosent

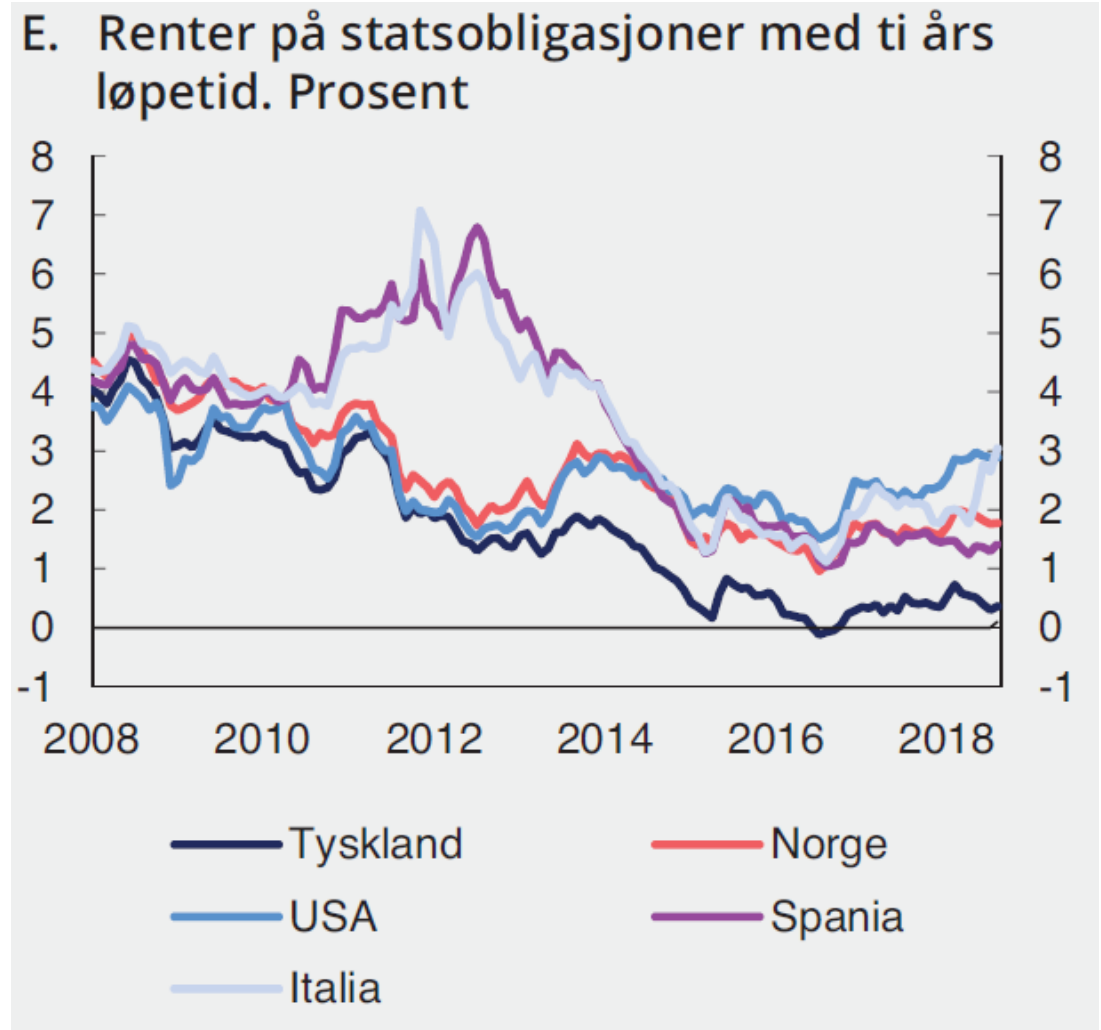

- Tyskland enorm fordel av euro – bedre konkurranseevnen varig

Figur 3.23 Gjennomsnittlig årlig vekst i reallønn¹. Prosent

- Italia er nå utfordringen, med ny regjering som ikke vil innordne seg Brussel.
- Skattelettelser og borgerlønn.
- Skyhøy statsgjeld, 131 prosent av BNP – reglene tilsier maks 60 prosent.
- Blir det problemer med å betjene denne gjelden?
- Meget alvorlig – mye større økonomi enn Hellas
- Økende renteforskjeller mot Tyskland.

2016 – Vesten får to kjappe

- Juni – David Cameron taper – Brexit neste
- November – Donald Trump vinner
- ”Amerika først” over hele linja
- Bygge ned den etablerte internasjonale orden som USA selv har skapt

Hvorfor gikk det slik?

- Globalisering
- Teknologi
- Rå kapitalister kjører løpet, politikere klarer ikke å stå imot
 - Eksempel: Tap under finanskrisen blir ikke tatt av tyske banker, men av irske skattebetalere
- Forskjellene øker
- Folk mister verdighet
- Høyrepopulister stormer frem – gir folk verdigheten tilbake

Amerika bommer totalt på Kina

- Amerikanerne ville fortelle kineserne hva de – kineserne – er best tjent med
- Obama: "We expect China to uphold the very rules that have made them successful."
- "Aldri har så mange forstått så lite av så mye"

Tar Kina teten?

- Markedsbasert økonomi og diktatur – går det an? I vår digitale verden?
- Yes – Kina bruker sensur i en grad vi aldri kunne forstilt oss
- Samt overvåkning – også av 60 millioner kinesere i utlandet
- BRI (“Bare” mellom ett og åtte SPU-er)
- ”Made in China 2025”
- AIIB
- TTP is gone – mer plass til Kina
- Davos januar 2017 – Xi er helten. Tar globalt lederskap

- MEN: Litt for kjepphøy litt for tidlig?
- “Made in China 2025” utbasunert i 2015
- Med ett våkner Amerika
- Kina vil ta lederskap teknologisk i ti avansert bransjer (fly, elektriske biler, informasjonsteknologi, nye materialer, roboter, biomedisin, ...)
- Trumps handelskrig bare en oppvarming for kampen om teknologisk lederskap.

Hva Kina strever med

- Soft power – ingen vil bli som Kina
- Allierte
- Forurensning
- Mer enn 250 millioner ”migrant workers”
- South China Sea
- Xinjiang og brutal undertrykking av Uighur-folket

Thukydids felle

Thukydid som selv var general under Pelopponeskrigen (431 – 404 f. Kr.), skrev om den. Athens oppstigning og den frykt den inngjød i Sparta, gjorde krig uunngåelig.

Graham Allison, professor ved Harvard:

“Kina skaper den frykt i USA som Thukydid peker på. Beijing taler og agerer med en selvbevissthet og arroganse som Perikles advarte oldtidens Athen mot.”

Etter 27 år måtte Athen erkjenne nederlag.

3. Hva skjer i Norge?

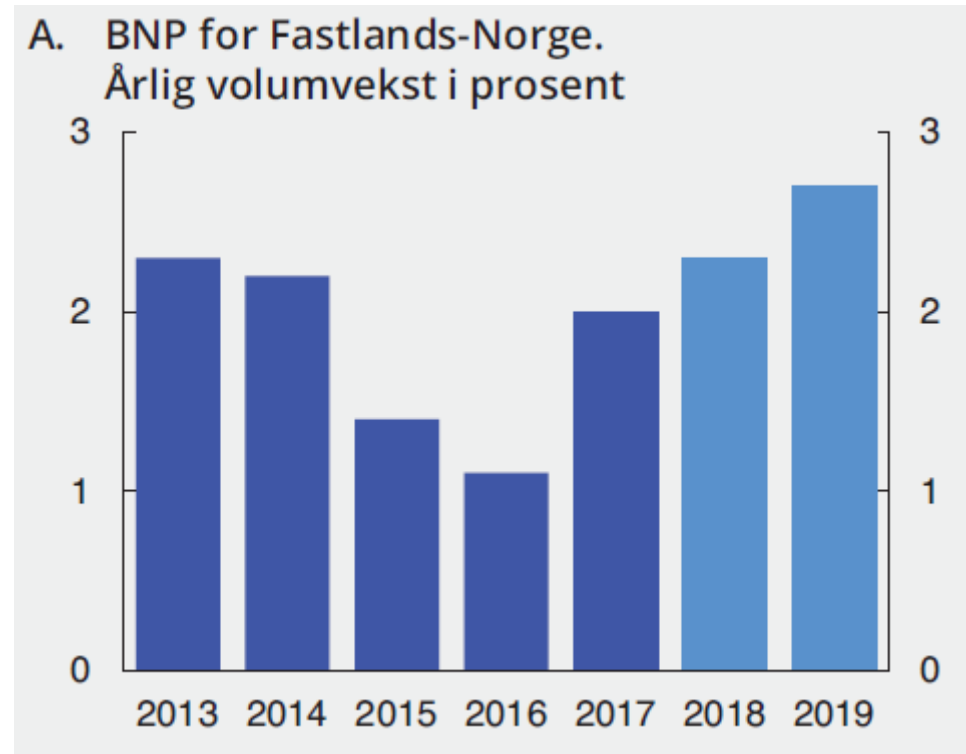
- Første kapittel i Nasjonalbudsjettet for 2019 starter slik: “Det går godt i norsk økonomi”.
- Andre kapittel i Nasjonalbudsjettet for 2019 starter slik: “Det går godt i norsk økonomi”.

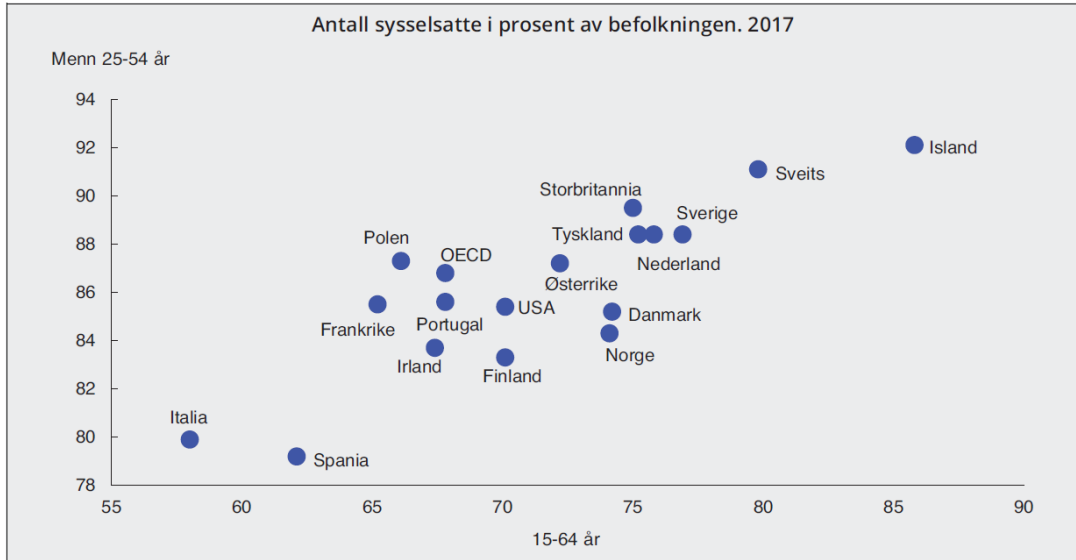
- Vi er på den grønne gren.

- Per nordmann bruker vi 44.000 oljekroner i 2019.
- Dette er penger staten kan bruke uten å skattlegge oss.
- Ekstra fordel: Unngår “vridningseffekter” som skatt alltid gir.
- Skatt på lønn – jobber mindre.

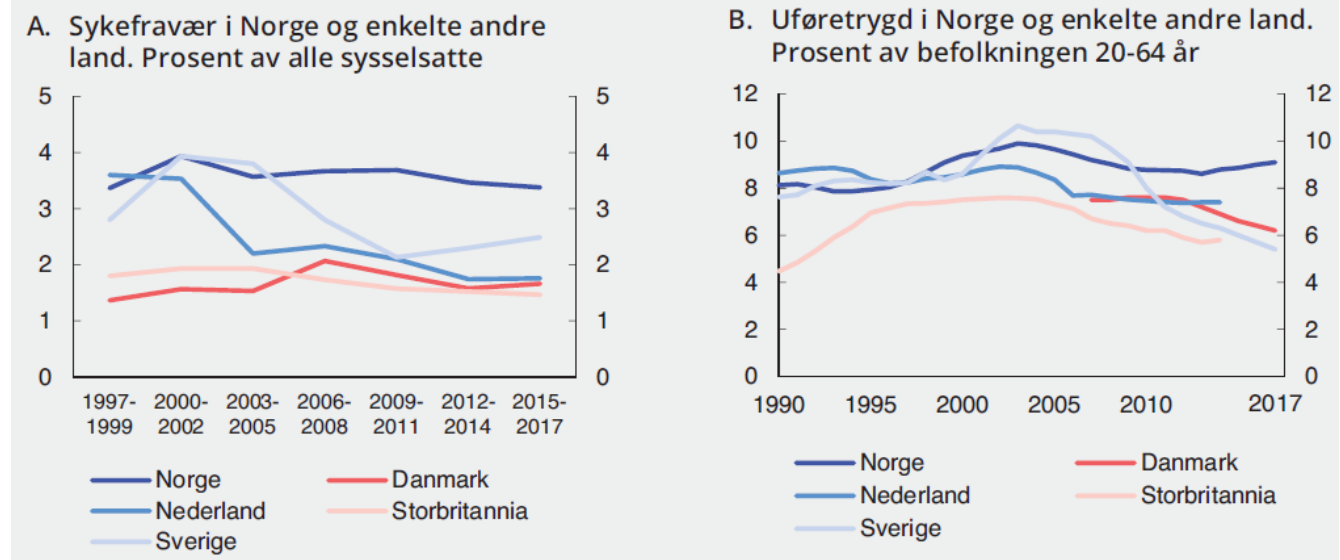
- Tredje kapittel starter slik: “Regjeringen vil føre en ansvarlig økonomisk politikk ...” (Noe annet ville vel vært overraskende.)

- Vekst i BNP i 2019 er anslått til 2.7 prosent
- Vekst i off. utgifter er anslått til 1.3 prosent
- Innebærer at off. utgifter som andel av BNP synker

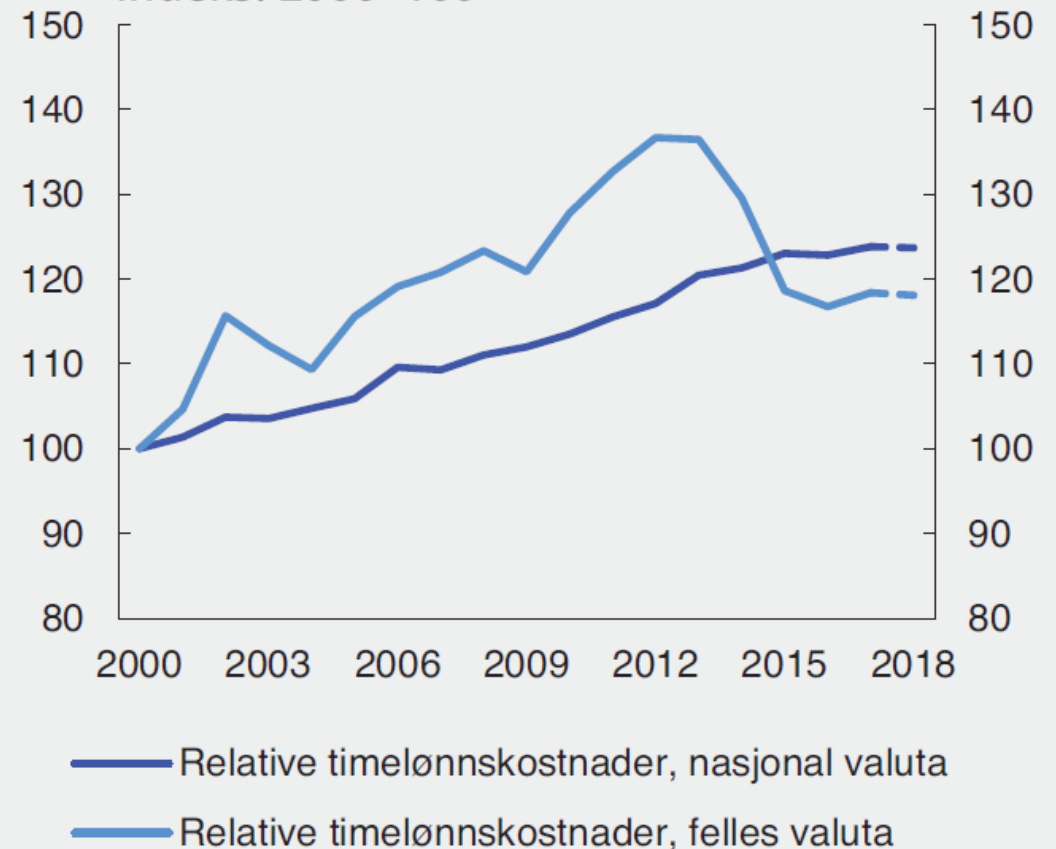

Figur 3.21 Andel sysselsatte 2017. Prosent.

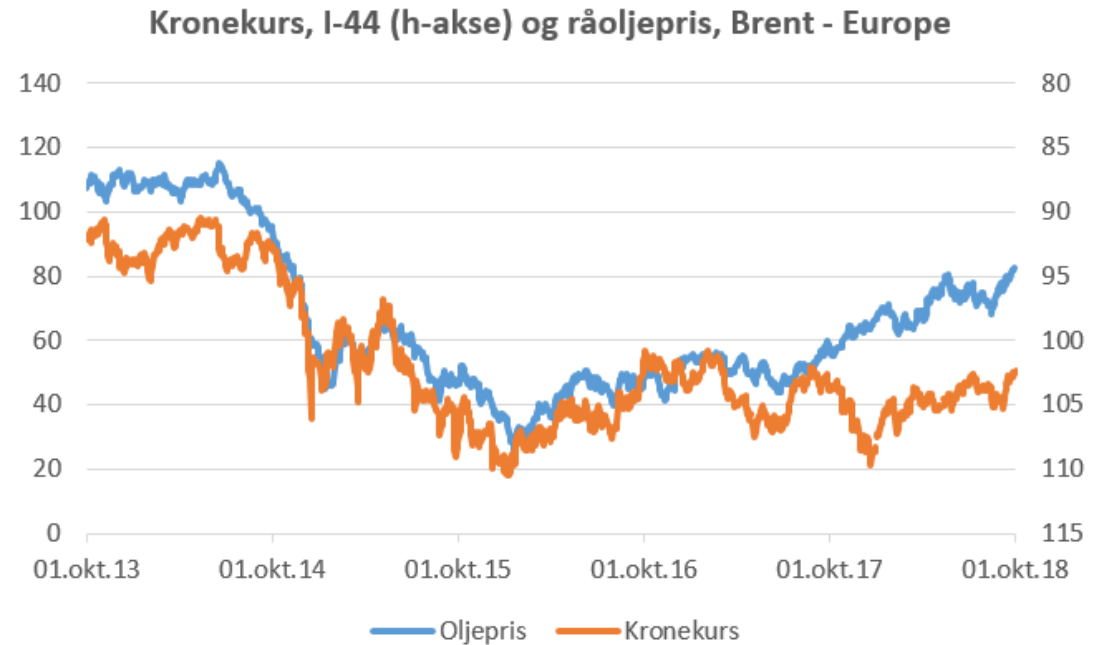

- Konkurransesevnen holder seg bra på grunn av svak krone.

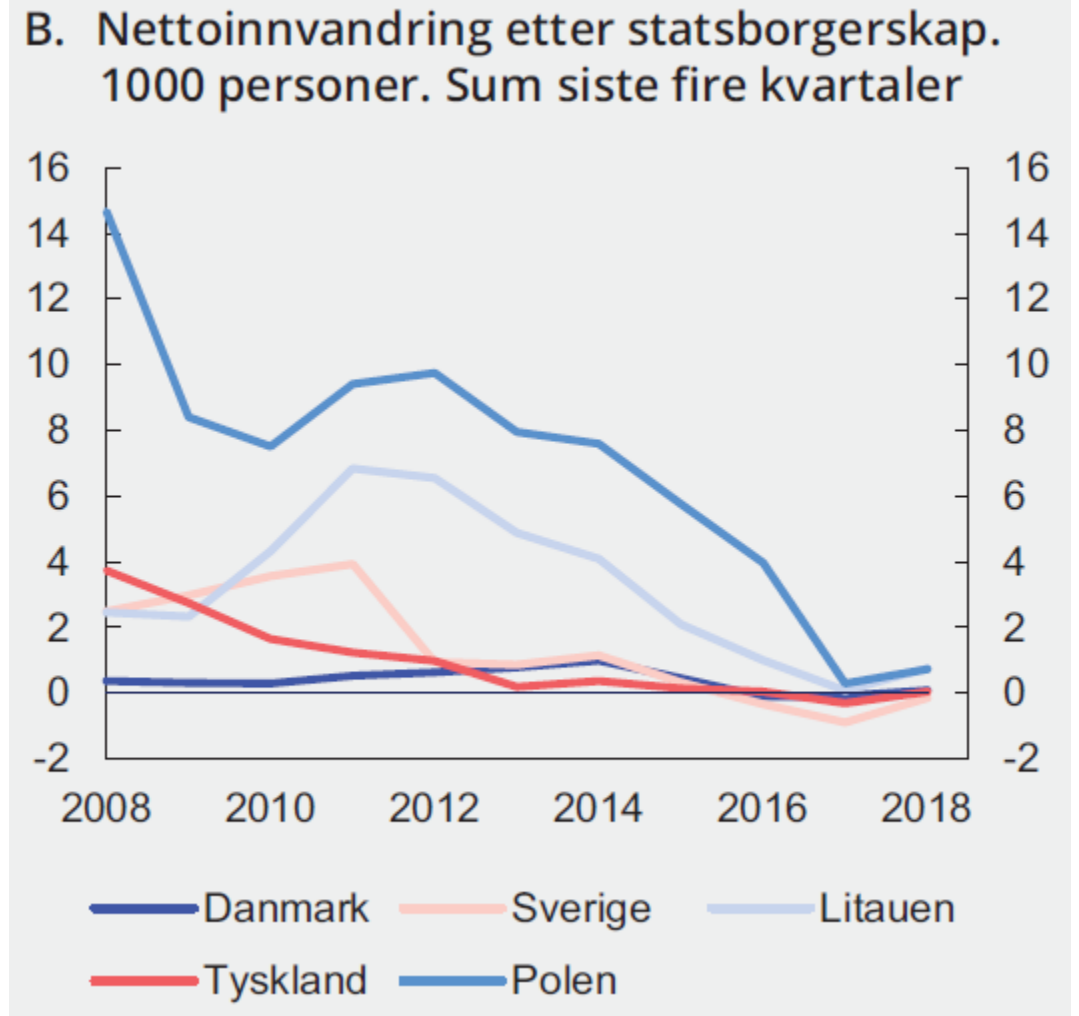
B. Timelønnskostnader for ansatte i industrien i Norge relativt til våre handelspartnere.
Indeks. 2000=100

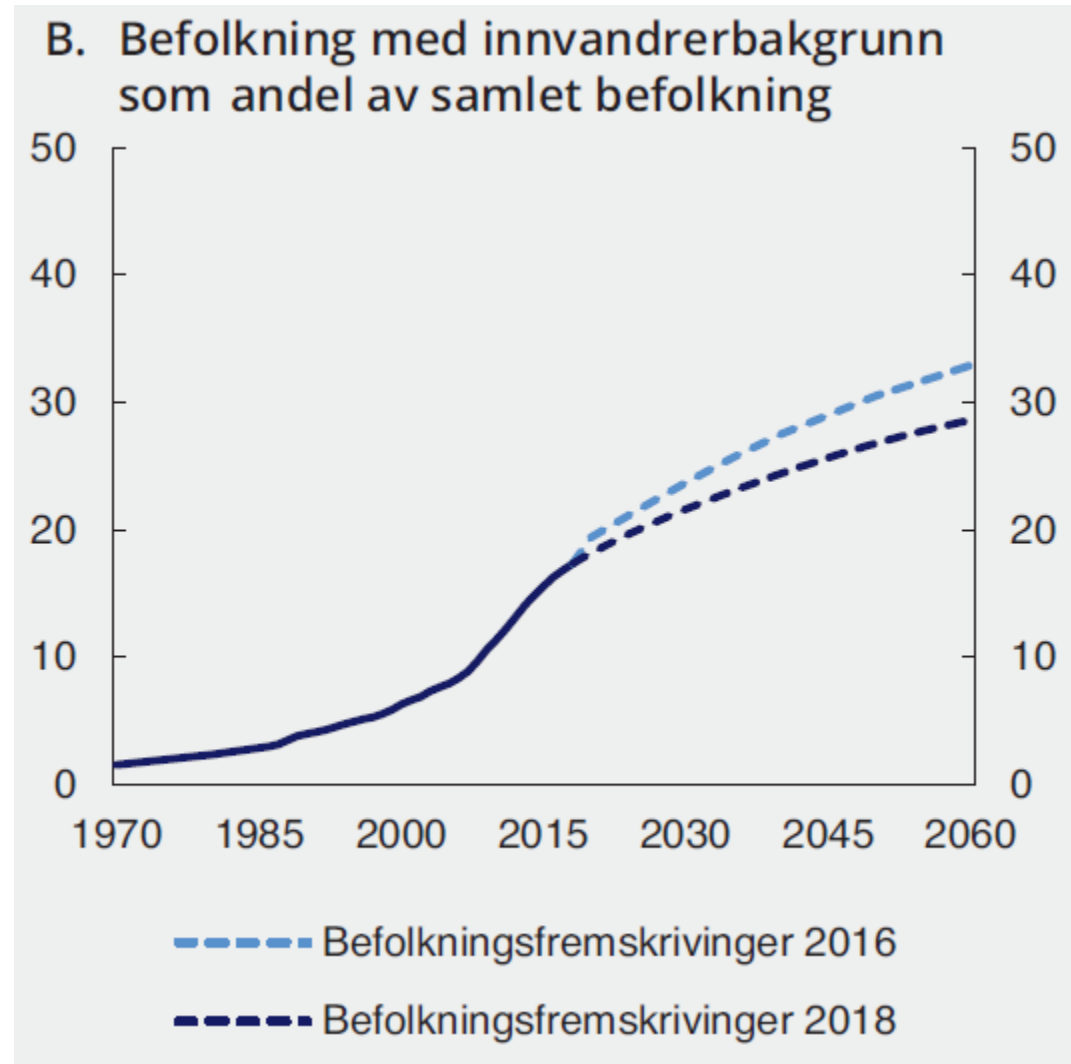
- Oljeprisen “kjører” ikke lenger NOK.
- Det skal vi være glade for.

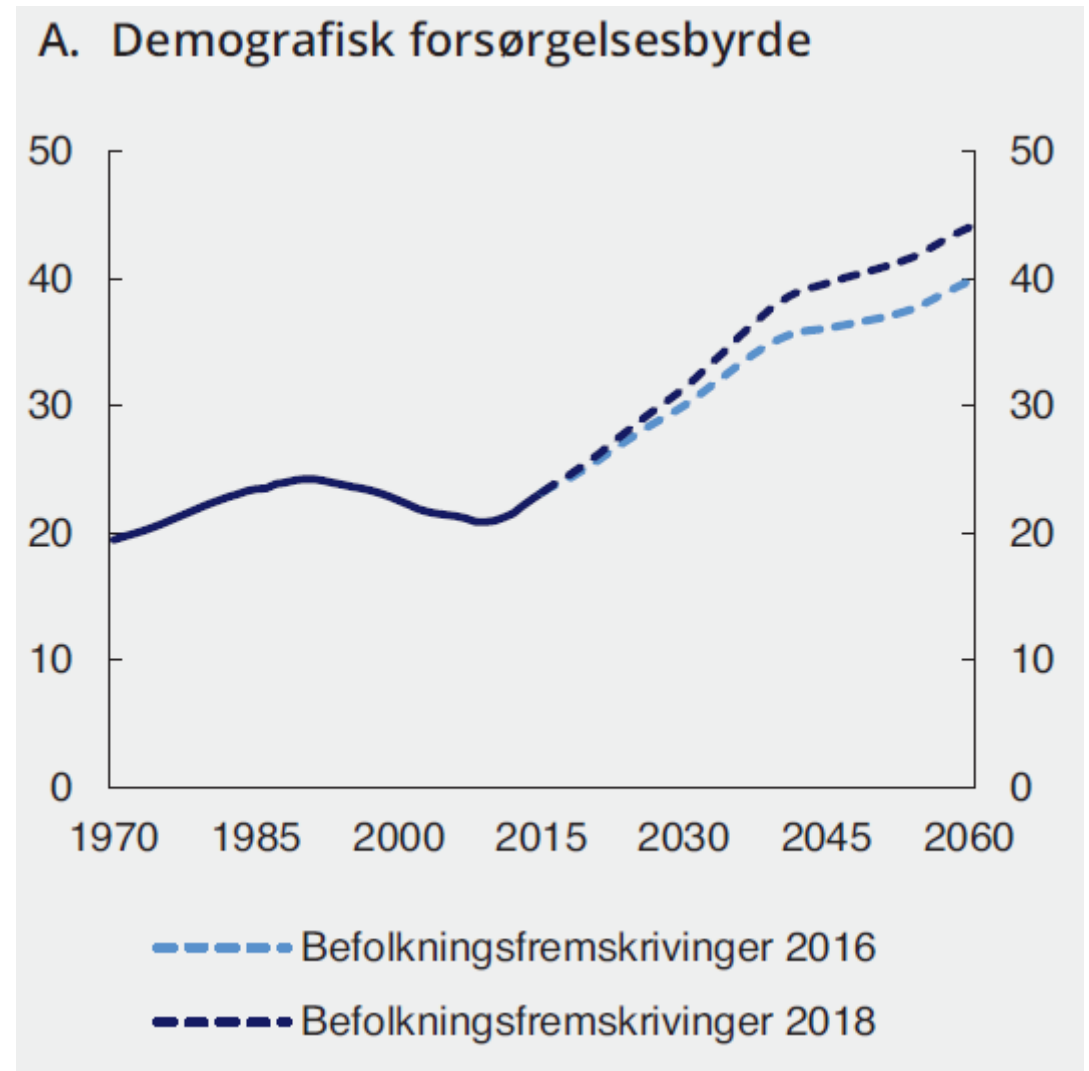
- 80.000 flere sysselsatte over neste par årene.
- Bedre tider i naboland og mindre arbeidsinnvandring

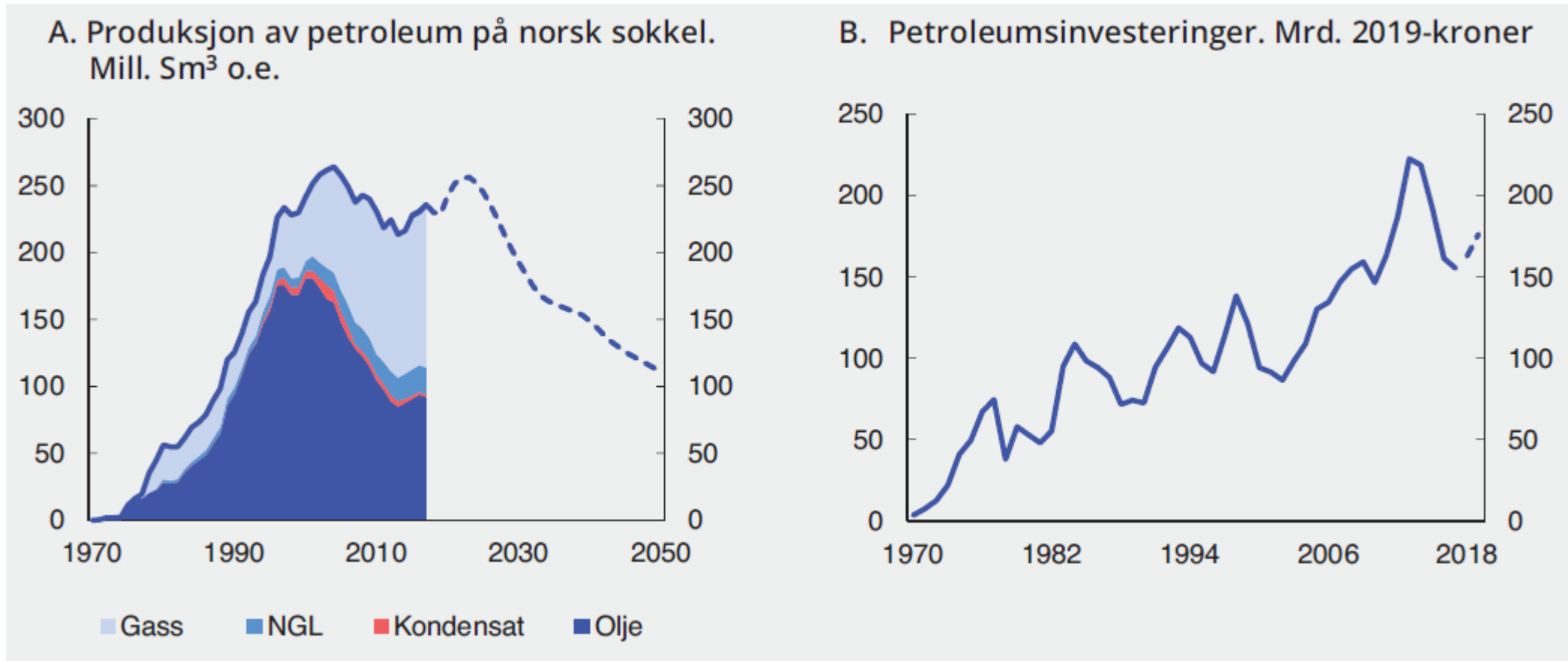
- Økning i befolkning fra 5.8 millioner nå til 6.5 millioner i 2060.
- Innvandrere og norskfødte av innvandrerforeldre fra 17 prosent til 28 prosent.

- Vedvarende økningen i andelen ældre.

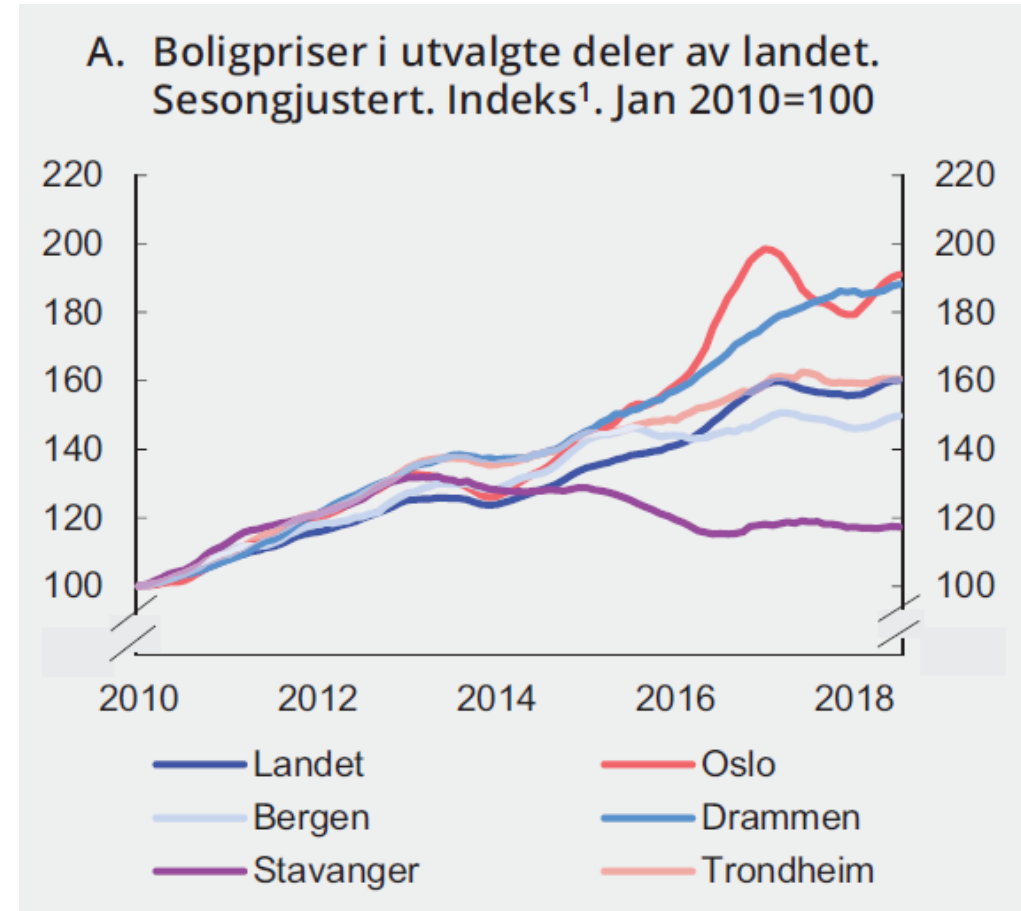

- Petroleumsproduksjon og investeringer i sektoren holder seg opp.
- Store forbedringer i teknologi.

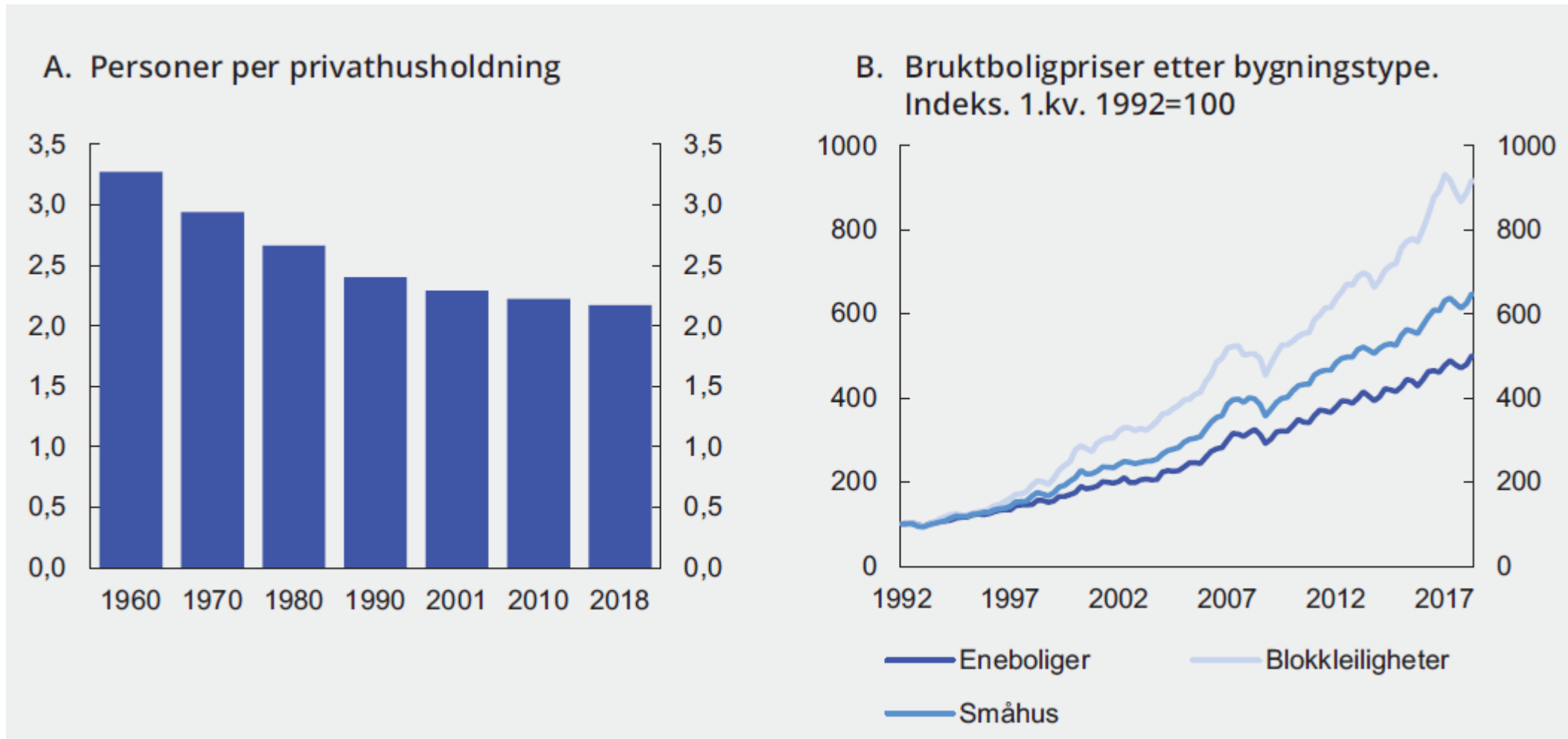

4. Nærmere om boligmarkedet

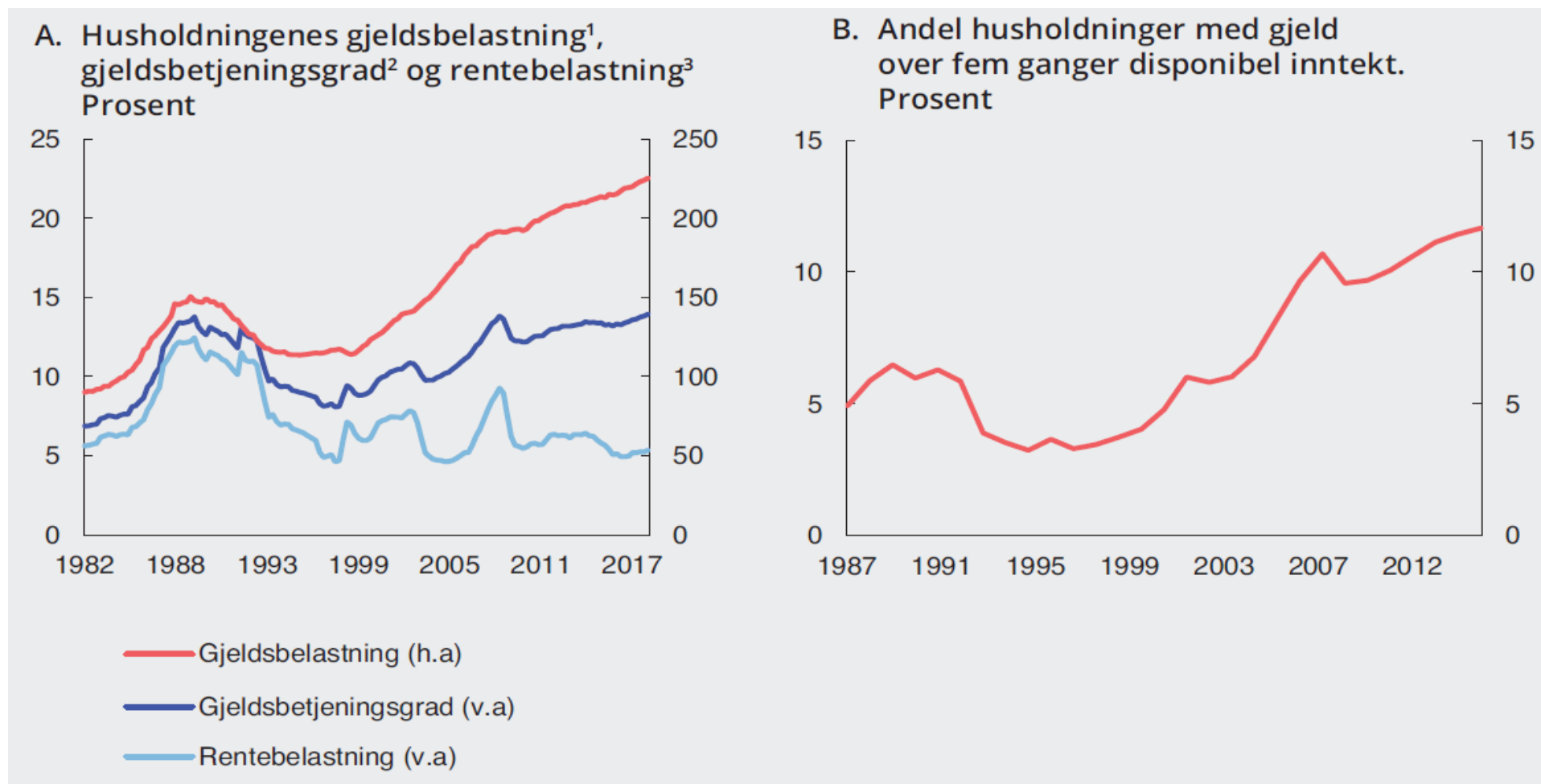
- Ujevn utvikling i boligpriser over landet.

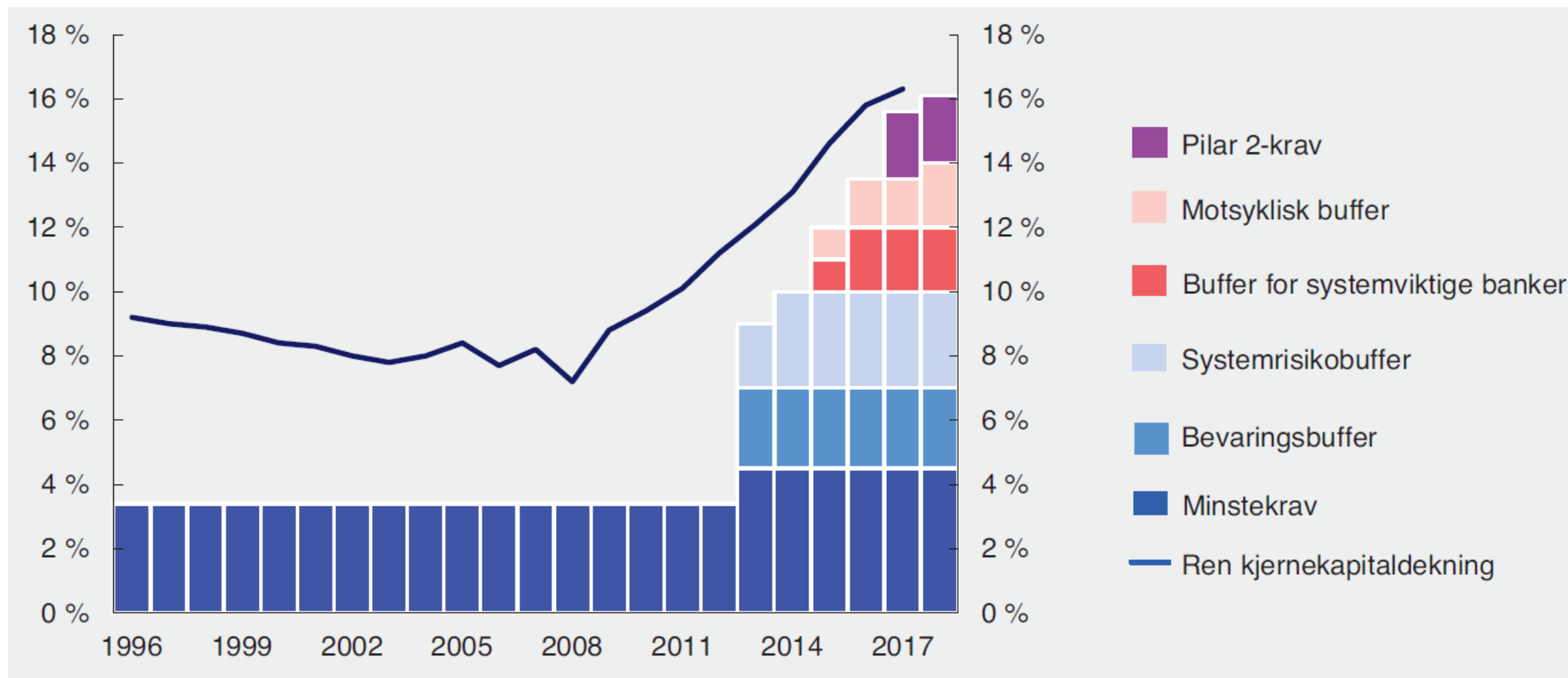
- Med færre folk pr. husholdning, behov for flere boliger.

- Hvorfor er det bekymringsfullt med økende gjeld hos husholdningene?

- Sikre solide banker

- Jevnere trykk i Bygg og Anlegg i Norge enn i mange andre land.
- Spania og Irland ille ute.
- Boliginvesteringer noe ned fra et høyt nivå.

